

5 ZÁVĚRY A DOPORUČENÍ

5.1 Závěry

- Závěry prezentované v tematické zprávě ČŠI z roku 2016, která se ve svém obsahu věnovala vedle dalších témat také environmentální výchově žáků, poukázaly na skutečnost, že v základních školách jsou jevy související s tímto tématem vzájemně provázané, tj. „školy, které jsou aktivní v jedné oblasti, jsou aktivní také v dalších oblastech“. Tento poznatek zůstává jedním z klíčových závěrů také této tematické zprávy, přičemž jeho opodstatněnost dokládá řadou dalších zjištění:

- ✓ Školy, které řadí environmentální výchovu mezi své priority, častěji sledují koncepční přístup k její realizaci, a to s podporou poskytovanou vedením školy. V případě těchto škol je rovněž možné pozorovat vyšší úroveň sledovaných podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy, jako jsou především různorodost forem realizace environmentální výchovy, spolupráce s externími subjekty, začlenění klíčových témat environmentální výchovy do výuky a personální zabezpečení realizace environmentální výchovy.
- ✓ Důležitost předchozího zjištění je dále spojena se dvěma zjištěními. První zjištění poukazuje na skutečnost, že to jsou především žáci škol jednak sledujících koncepční přístup k realizaci environmentální výchovy, jednak kladoucích důraz na různorodost a aktivizující charakter forem realizace environmentální výchovy, kteří lépe vnímají průběh realizace environmentální výchovy ve své škole. Druhé zjištění pak hovoří o pozitivním vztahu ukazatele, který syntetizuje dílčí aspekty podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy ve školách, k dosaženému výsledku žáků v testu vybraných témat environmentální výchovy, přičemž takový vztah byl výrazně slabší pro izolovaně posuzované aspekty podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy.

Uvedená zjištění naznačují, že chtít a zároveň koncepčně uchopit široký vějíř souvisejících aspektů je významným předpokladem pro dosahování výsledků environmentální výchovy. Postoj škol k environmentální výchově je přitom různý, když rozhodně jako svou prioritu ji vnímá jen necelá pětina škol, naopak více než třetina škol environmentální výchovu jako svou prioritu spíše nebo rozhodně nevnímá.

- Hodnocení podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy ve školách ukázalo řadu pozitivních zjištění (např. prostorové možnosti škol k realizaci venkovní výuky, možnosti žáků zapojovat se do tematicky souvisejících projektů, rozsah spolupráce škol s externími subjekty a další), přičemž srovnání se zjištěními prezentovanými v tematické zprávě ČŠI z roku 2016 naznačuje také existenci pozitivních vývojových tendencí.²⁵ Zároveň však byla identifikována řada příležitostí pro další zlepšování aktuálního stavu podmínek a průběhu realizace environmentální výchovy ve školách, a to mimo jiné v následujících oblastech:
 - ✓ Jen na polovině hodnocených škol byla zaznamenána existence funkčního nadoborového týmu pedagogů, tj. pedagogů vyučujících různé předměty, kteří by společně plánovali a realizovali environmentální výchovu. V tomto ohledu může být důležitým doprovodným tématem také rozvoj kompetencí pedagogických pracovníků v této oblasti.
 - ✓ Ačkoli výrazná většina škol uvádí možnosti pro realizaci environmentální výchovy ve venkovním prostředí (např. školní zahrada, přírodní učebna či místo v bezprostředním okolí), některá zjištění hovoří spíše proti tomu, že by tato praxe byla ve školách více rozšířena (např. pohled žáků na nižší četnost využití této formy realizace environmentální výchovy nebo nižší četnost výuky ekologických principů přímo v přírodním prostředí). Příležitosti pak lze spatřovat také ve zvyšování kvality školních zahrad či přírodních učeben, např. prostřednictvím jejich obohacování o další přírodní prvky.
 - ✓ Přes rostoucí metodickou pestrost je řada vhodných aktivizujících forem realizace environmentální výchovy (např. badatelská výuka, činnost školního klubu či kroužku pro žáky s hlubším zájmem a další) využívána jen výraznou menšinou škol. Přitom právě využívání těchto forem realizace environmentální výchovy je spojeno s lepším vnímáním průběhu výuky samotnými žáky, přičemž účast žáků v environmentálně orientovaném klubu či kroužku navíc ukazuje pozitivní vztah k jejich zapojení do místních projektových aktivit a také k jejich environmentálnímu citění. Příležitosti lze dále spatřovat v posilování výuky environmentálních témat v širším kontextu, v rozšiřování kritické diskuse nad texty a také v utvá-

²⁵ Ve srovnání se zjištěními šetření, které bylo realizováno ve školním roce 2015/2016, se například jedná o zvýšení podílu škol, na nichž působí koordinátor environmentální výchovy, ze dvou třetin na tři čtvrtiny. Podobně je vyšší podíl koordinátorů environmentální výchovy, kteří prošli specializačním studiem pro tuto pozici. Zvyšuje se také podíl škol, které pro realizaci environmentální výchovy využívají aktivizační metody, jako jsou badatelská a projektová výuka.